

УДК 7(477.87)(092)

Сергій ФЕДАКА,
*професор,
 доктор історичних наук,
 Ужгородський національний університет,
 м. Ужгород, Україна*

ФУНДАТОР МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Федака С. Д. Фундатор мистецької освіти. У статті висвітлюється постать Івана Небесника, ректора Закарпатського художнього інституту, заслуженого працівника культури України, професора, як фундатора мистецької освіти на Закарпатті; зазначається його внесок, зокрема, у розвиток вищої художньої освіти в краї.

Ключові слова: Іван Іванович Небесник, художня освіта, мистецтво, коледж, інститут, академія, навчально-виховний процес.

Федака С. Д. Фундатор художественного образования. В статье освещает фигура Ивана Небесника, ректора Закарпатского художественного института, заслуженного работника культуры Украины, профессора, как основателя художественного образования на Закарпатье; отмечается его взнос, в частности, в развитие высшего художественного образования в крае.

Ключевые слова: Иван Иванович Небесник, художественное образование, искусство, колледж, институт, академия, учебно-воспитательный процесс.

Fedaka S. A founder of art education. The article highlights the figure of Ivan Nebesnyk, rector of the Transcarpathian Institute of Arts, Honored Worker of Culture of Ukraine, the professor, the founder of art education in the Carpathian region, noted his contribution particularly in the development of higher art education in the province.

Keywords: Ivan Nebesnyk, art education, art, college, academy, educational process

Постановка проблеми. Є одна з найбільш загадкових сфер людського буття – це освіта. Нібито й нічого на перший погляд незвичайного – трансляція набутого досвіду новим поколінням. А коли починаєш вникати, як це все функціонує, то зі здивуванням переконаєшся: усі коліщатка там крутяться не так завдяки чомусь, як усупереч усім мислимим і немислимим законам природи і суспільства. Освітній процес сам по собі має чимало внутрішніх суперечностей. І щоб здолати їх, потрібна шалена енергія конкретних особистостей, які чомусь не знають про ці суперечності. Точніше – прекрасно знають, як ніхто, але все одно нехтують ними. Потрібні люди, які ігнорують неможливість здійснення своєї місії і тільки тому й реалізують її. Реалізують попри всі зовнішні і внутрішні заборони і бар'єри. А без того така вибаглива рослина, як освіта, взагалі просто би не росла.

Виклад основного матеріалу. Історія української освіти знає немало видатних фундаторів навчальних закладів. Костянтин Острозький, Петро Могила, Іван Мазепа, Василь Каразін. У XIX столітті цей струмок виливається у потужну річку, а у XX вона розливається у ціле море. Якщо брати Закарпаття, то, безперечно, згадуються владика Андрій Бачинський, канонік Олександр Духнович маестро і ректор Володимир Сливка. Це якщо говорити про загальну освіту. Але ж освіта має ще й чимало спеціальних напрямків.

Кілька днів тому довелося проїхати усю область з заходу на схід від Ужгорода до Рахова. Враження ніби їдеш по суцільному пейзажеві, переїжджаючи з картини одного автора до іншого, від однієї творчої манери до наступної, від періоду блакитного до рожевого, від імпресіонізму до сюрреалізму – і кінця-краю тому не видно. Цей край створено для художників. Але образотворче мистецтво – така примхлива квітка, що навіть за найсприятливіших умов їй потрібні ще й ретельний догляд, усілякі добрива і щоденна турбота. Самосієм вона не росте навіть у раю.

Спроби започаткувати мистецьку освіту в нашому краї робилися і раніше, але саме Адальберт Ерделі довів справу до реального результату. Але за тих часів результат виявився максимально скромним, якоюсь ледве не насмішкою порівняно з тим, про що думав метр.

Так склалося, що для Закарпаття характерний тип розвитку – наздогін. Ми завжди обирали собі якусь спину попереду, а відтак рвали за нею, висолопивши язика. Час від часу ті спини мінялися, ми завжди шукали якогось лідера гонки. Такий сценарій розвитку закріпився в усьому – економіці, соціальній сфері, культурі, але особливо в освіті. Закарпаття завжди крутило головою наліво і направо і, як турботлива білочка, тягло усе добре звідусіль до власного кубельця. Так і Жерделі – мав на меті зразки Мюнхена і Парижа, а отримав те, що отримав. Проте виявилось, що навіть це – уже успіх. Бо жодна добра справа не лишається непокараною. А добро може родитися тільки із зла – просто більше ні з чого. Тому цілком совкове на початку училище

з кожним десятиліттям все активніше переростало власний офіційний статус і виховало у своєму серцевині керівника, здатного продовжити місію Ерделі у зовсім нових умовах. Зробити те, що було неможливо у 40-50-х. Та, чесно кажучи, і у наші часи тим паче. Але воно все одно якось робиться. Іван Іванович тільки йому відомими способами спромігся зв'язати розірваний пунктир і продовжити, здавалося б, безнадійно порване плетиво.

Навчальний заклад – це живий організм, котрий принципово не може стояти на місці. Ну, як двоколісний велосипед: якщо зупиниться – то впаде. Тому треба постійно бути в русі, неспокої, тільки тоді тримаєшся вертикально. Іван Іванович якраз і є збудувачем такого руху, справжнім реактором, який безперервно нуртує, час від часу вибухає, але все одно дає енергію, живить нею усе навкруги, приводить у рух. Його така бурхлива діяльність розпочалася незабаром після Чорнобильського вибуху, то ж можливо щось від того імпульсу він і успадкував.

За базовою освітою Іван Іванович – хімік. І те, що він здійснив зі своїм вузом – справжня алхімічна реакція з червоними левами, живим сріблом, філософськими каменями та іншими чудесами. З радянського училища можна було тільки нахімічити коледж, па відтак із коледжу – інститут. У цьому езотеричному процесові явно не обійшлося без заповідей із смарагдових скрижалей.

Такі люди дуже потрібні у столицях, але стократ потрібніші у провінції. Бо змусити нашу публіку оставити глибокий сон може тільки отакий ядерний годинник, від якого не сховатися, не вилікуватися.

Дуже тяжко пристосуватися до гумору Івана Небесника. Це гумор людини, котра звикла ставити перед собою неможливі завдання. І коли напруга від усвідомлення неможливості подолання чергової перепони наростає вже до самого краю, тоді лишається тільки розсміятися. Отак і в нього.

Висновки. Ректор Небесник Іван Іванович му- сить довести розпочату ним справу до максималь- но можливого на сьогодні результату – до статусу академії. Це зробить або він, або ніхто. А жити всередині власної місії, з одного боку, дуже легко – тебе просто несе уперед щось сильніше за тебе, зовсім не питаючи про твої власні бажання й уподобання. З іншого же боку, це неймовірно тяжко – не належати собі самому, а бути тільки провід- ником вищої волі. Але нема на те ради. Треба іти далі. 60 – це вік молодості для ректора. А молодість – це нестримний рух уперед.

УДК 7.477.87

Наталія РЕБРИК,
проректор Закарпатського
художнього інституту,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри культури
та соціально-гуманітарних дисциплін,
м. Ужгород, Україна

**СПРАВА ЇЇ ЖИТТЯ
(ДО 60-РІЧЧЯ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МАРИНИ КІЯК)**

Ребрик Н. Й. Справа її життя (до 60-річчя від дня народження Марини Кіак). У статті висвітлюється по- стать Марини Кіак, проректора Закарпатського худо- жнього інституту з навчальної роботи, заслуженого працівника освіти України; зазначається її внесок у роз- виток вищої художньої освіти на Закарпатті.

Ключові слова: Кіак Марина Юріївна, художня освіта, мистецтво, коледж, інститут, навчально-виховний про- цес.

Ребрик Н. Й. Дело ее жизни (к 60-летию от дня рождения Марины Кияк). В статье освещает фигура Марины Кияк, проректора Закарпатского художествен- ного института по учебной работе, заслуженного работника образования Украины; отмечается ее вклад в развитие высшего художественного образования на Закарпатье.

Ключевые слова: Кияк Марина Юриевна, художест- венное образование, искусство, колледж, институт, учеб- но-воспитательный процесс.

Rebryk N. The fact of her life (to the 60th anniversary of the birth of Marina Kyiak). The article highlights the figure of Marina Kyiak, vice-rector of the Transcarpathian Institute of Arts of educational work, Honored Worker of Education of Ukraine; noting its contribution to the development of higher art education in Transcarpathia.

Keywords: Kyiak Marina Yurievna, art education, art, college, institute, educational process.